

37.13

UNDERSVISINGSVEJLEDNING
FOR FOLKESKOLEN

20

Sundhedslære
1976

UNDERSVINGSMINISTERIET

UNDERVISNINGSVEJLEDNING
FOR FOLKESKOLEN

20

*Sundhedslære og oplysning
om udbredte nydelses- og rusmidler*

UNDERVISNINGSMINISTERIET 1976

Forord

Idet der henvises til undervisningsministeriets cirkulæreskrivelse af 18. december 1975 om udsendelse af vejledende forslag til læseplaner samt undervisningsvejledninger for folkeskolen, udsendes hermed undervisningsvejledning for emnet sundhedslære og oplysning om udbredte nydelses- og rusmidler.

Hæftet bygger på lov om folkeskolen

af 26. juni 1975 samt på materiale, der er udarbejdet af en arbejdsgruppe under direktoratet. Det indeholder det formål for emnet, der er fastsat af undervisningsministeren i bekendtgørelse af 27. november 1975, § 13. Desuden indeholder det en undervisningsvejledning for emnet samt det vejledende forslag til læseplan.

*Undervisningsministeriet, direktoratet for folkeskolen,
folkeoplysning, seminarier m. v., den 8. juni 1976.*

Asger Baunsbak-Jensen

/ Per Iversen

Indhold

1. Indledning	7
1.1. Formål.....	7
1.2. Generelle synspunkter.....	7
2. Placering og omfang	9
3. Undervisningens indhold	10
3.1. Almindelige bemærkninger.....	10
3.1.1. 1.–2. klassetrin.....	10
3.1.2. 3.–7. klassetrin.....	10
3.1.3. 8.–10. klassetrin.....	11
3.2. Hoveddisposition.....	11
3.3. Undervisningsstoffets fordeling på klassetrin.....	11
3.3.1. 1.–2. klassetrin.....	11
3.3.2. 3.–7. klassetrin.....	12
3.3.3. 8.–10. klassetrin.....	13
Bilag: Vejledende forslag til læseplan.....	15

1.1. Formål

Formålet med undervisningen er, at eleverne erhverver viden om de grundlæggende forudsætninger for menneskets sundhed og almene trivsel og et særligt kendskab til udbredte nydelses- og rusmidler og disses skadelige virkninger.

Stk. 2. Det skal tilstræbes, at eleverne bliver fortrolige med deres egne muligheder for at forebygge sygdomme og for at undgå brug eller misbrug af nydelses- og rusmidler, og at de bliver bekendt med samfundets muligheder for at bidrage hertil.

Stk. 3. Undervisningen skal medvirke til, at eleverne får forståelse for betydningen af fysisk og psykisk sundhed, herunder for de problemer, der er knyttet til misbrug af nydelses- og rusmidler.

(Undervisningsministeriets bekendtgørelse af 27. november 1975 om undervisning i visse emner som led i folkeskolens obligatoriske fag, § 13).

1.2. Generelle synspunkter

Sundhedslærens mange elementer udgør en række led i samfundets samlede bestræbelser for at styrke befolkningens viden om og indstilling til, hvordan man bedst bevarer sundheden. Det må anta-

ges, at en del af de fejludviklinger, der hyppigt iagttages som medvirkende årsag til nedsat helbred, kan forebygges ved indpasning af sundhedslære i folkeskolens undervisning. Sundhedslæren i skolen bør ikke alene have elevernes egne forhold for øje, men bør også tage sigte på deres kommende rolle og funktion som forældre med ansvar over for næste generation.

Undervisningen må naturligvis først og fremmest tage sigte på de fysiske lidelser og forebyggelse heraf, men også de psykiske lidelser og livets samfundsmæssige aspekter må inddrages.

Fysiske lidelser kan være forårsaget af dårlige boligforhold (f. eks. kronisk bronkitis), ukendskab til eller ligeegyldighed over for samfundets tilbud af hygiejnisk art (f. eks. ringe tandstatus, fejler-næring) eller typer af belastning, som kan fremkalde irritation og sygdom (f. eks. kroniske lidelser i mave-tarmkanal, organiske lidelser i nervesystemet). Eleverne bør i undervisningen gøres opmærksom på sådanne forhold, og der må lægges vægt på betydningen af kontrol og korrektion af syn og hørelse, tandre-gulering, rigtige arbejdsstillinger m. v.

Der kan dernæst være tale om psykiske lidelser forårsaget af mange forskellige forhold med virkning både af kort

og lang varighed på personlighedsudviklingen. De fysiske forhold har længe været omfattet af undervisningen, vel mest knyttet til faget biologi. Der hersker imidlertid ikke længere tvivl om, at det er nødvendigt at indrette undervisningen i en vis udstrækning således, at der sideordnet med de fysiske forhold medtages spørgsmål om menneskets psykiske balance og udvikling.

Sundhedslæren kan muligvis kun i ringe grad modvirke fejludviklinger på det psykiske område, men den kan dog formidle kundskaber om symptomer på psykiske vanskeligheder. Eksempelvis kan nævnes ængstelig og »nervøs« holdning, ufrivillig vandladning, overdreven eller for tidlig brug af alkohol, medicinmisbrug eller anvendelse af narkotiske stoffer. Også symptomer som skulkeri, rapseri eller tegn på begyndende kriminel adfærd må indgå i undervisningen. Viden om disse forhold kan styrke eleverne i eventuelle situationer, hvor de måtte være særligt udsatte.

Endelig må det være en opgave for sundhedslæren at pege på de samfundsmæssige sider af spørgsmålet om menneskets helbred og velvære. Herved kan skolen medvirke til at regulere det enkelte menneskes funktion i fællesskabet. De forhold, som især kan have interesse, er kun undersøgt videnskabeligt på et niveau, hvor forskningens resultater grund sig på statistiske betragtninger. Den sociale sundhed er imidlertid knyttet til det enkelte individs tilstand. Megen oplysning kan hentes fra de statistiske sociologiske undersøgelser, men det er nød-

vendigt at fremlægge disse resultater på en sådan måde, at de fremtræder som relevante for den enkelte elev. Kendskabet til den socialt set ulige fordeling af en lang række sygdomme kan give anledning til diskussion om årsagerne hertil. På grundlag heraf kan det belyses, hvorledes en forbedring af miljøet kan modvirke mange almindelige sygdommes opståen. Denne del af sundhedslæren bør ikke blot omfatte spørgsmål om alkohol og andre stoffer, herunder de forskellige former for medicin. Også andre sundhedsforhold frembyder en række problemer, som kun kan behandles socialt eller sociologisk, og som samtidig er så langt fremme blandt de hyppigst forekommende tilstande, at de ikke bør udelades. Herved tænkes blandt andet på problemerne vedrørende social tilpasning og kriminalitet samt de relationer, der er mellem samfundslivet og sygdommene (de egentlige socialmedicinske emner). Undervisningen i disse dele af sundhedslæren bør ikke kun knyttes til biologi eller lignende strukturerede dele af skolens undervisning. Den bør også knyttes til andre områder i undervisningen, der beskriver og søger at analysere samfundsforhold. Aktuelle begivenheder kan ofte udnyttes som gunstige lejligheder til at fremme elevernes selvstændige overvejelser omkring disse problemer.

Som i al undervisning er det nødvendigt, at der sideordnet med de andre nødvendige skolemæssige forhold tages hensyn til, at eleverne psykisk udvikler sig forskelligt og med forskellig hastighed.

Sundhedslære og oplysning om udbredte nydelses- og rusmidler er ikke et selvstændigt fag i folkeskolen, men et af de emner, som skal indgå i undervisningen i grundskolen efter nærmere fastsatte regler.

Disse regler findes i undervisningsministeriets bekendtgørelse af 27. november 1975, afsnit V.

Herefter skal undervisningen i sundhedslære gives på 1.-9. klassetrin, og den kan fortsættes i 10. klasse. Oplysning om nydelses- og rusmidler skal indgå i undervisningen senest fra 6. klassetrin.

Undervisningen henlægges til fagene dansk på 1.-5. klassetrin, biologi på 3.-7. klassetrin og samtidsorientering på 8.-10. klassetrin. Dele af undervisningen kan dog henlægges til fagene idræt og hjemkundskab.

Til undervisningen anvendes normalt mindst 48 timer, fordelt på 1.-9. klassetrin.

Ifølge samme bekendtgørelse skal de nærmere bestemmelser om undervisningen i sundhedslære og oplysning om udbredte nydelses- og rusmidler, herunder om undervisningens indhold og placering og om dens tidsmæssige omfang på de enkelte klassetrin, fastsættes i undervisningsplanen eller i henhold til denne.

De mange muligheder for at inddrage sundhedslære i den øvrige undervisning må indebære, at der på den enkelte skole foretages en koordinering, der på den ene side hindrer, at undervisningen tilsidesættes, og på den anden side sikrer, at den ikke gives i urimeligt omfang.

En fordeling af stoffet mellem flere lærere kan indebære den fordel, at den enkelte lærer ikke behøver at føle sig forpligtet til at beherske hele emneområdet. Der skulle dog gerne opnås et sådant samarbejde mellem lærerne, at be-lysningsen af emnet i de forskellige fag får karakter af en helhed.

3.1. Almindelige bemærkninger

For alle klassers vedkommende gælder det, at det er nærliggende at medtage problemer og spørgsmål, der har udgangspunkt i elevernes egen hverdag. Her bør man dog være opmærksom på, at der ikke opstilles normer for hygiejne m. v., der ikke kan opfyldes i det område, hvor skolen ligger. Derfor må man søge at undgå, at børn fra socialt udsatte miljøer føler sig personligt såret af undervisningen, og man må indse, at det for sådanne børn i et eller andet omfang kan være umuligt at efterleve hygiejnens krav.

3.1.1. 1.–2. klassetrin

Undervisningen for eleverne i 1. og 2. klasse må især dreje sig om pleje af kroppen og om færdigheden i at benytte sanserne samlet i iagttagelsen af omverdenen.

Også i arbejdet med sundhedslære gælder det om at aktivere eleverne så meget som muligt. Hvordan dette kan gøres, kan belyses ved et enkelt eksempel fra dette klassetrin, hvor brugen af sanserne trænes:

På en tur med klassen finder man f. eks. et sted med græs, træer, himmel og rindende vand. Eleverne deles op i 4-

mandsgrupper og får følgende opgaver:

Peg tilfældigt ud i luften og fortæl de andre, hvad du ser.

Læg dig med lukkede øjne nogle minutter og fortæl de andre, hvad du hører.

Læg dig igen og fortæl de andre, hvad du kan lugte. – Dette er i øvrigt meget svært.

Tag en lille ting, f. eks. kvist, blad i hånden. Beskriv for de andre, hvad du føler. Lad dem gætte, hvad du har.

3.1.2. 3.–7. klassetrin

Undervisningen på 3.–7. klassetrin kan gå mere i dybden, da eleverne på disse klassetrin har fået nogen biologisk viden.

Elevernes omsorg for deres sundhed bør gennem undervisningen stimuleres. Det vil være formålstjenligt, at eleverne får mulighed for selv at drage konklusioner på grundlag af tilrettelagte emner og forskelligt undervisningsmateriale.

I 6. og 7. klasse er det nødvendigt at arbejde med anatomi og cellelære i et sådant omfang, at det bliver muligt for eleverne at forstå de elementære fysiologiske processer.

Under arbejdet med de enkelte organers bygning og funktion og vekselvirkningen mellem dem er det muligt for eleverne både at lære deres eget legeme at

kende og drage sammenligninger med dyrenes bygning. Til undersøgelse og forsøg indkøbes forskellige dyreorganer, f. eks. hjerte og nyre.

Under arbejdet med f. eks. tandpleje og personlig hygiejne er det naturligt at komme ind på emner som bakterier, virus og snyltere. Under omtalen af smit-terisici føres samtalen ind på vaccina-tion, serumbehandling og antibiotica. Miljøets betydning for sundhed og syg-dom og socialmedicin er ligeledes vigtige emner. Man må søge at lægge lige megen vægt på de tre hovedelementer, den fysi-ske, den psykiske og den sociale sund-hed. På disse klassetrin gives oplysning om alkohol, medicin og andre stoffer. Her bør den individuelle virkning på le-gemet og på psykiske forhold fremhæ-ves. Her gælder det om at bygge viden op uden at fremelske skarpe holdninger, der understøtter tendenser til at se ned på eventuelle truede eller allerede ska-dede kammerater eller bekendte. Der bør lægges vægt på, at tilstandene i de fleste tilfælde kan behandles og rettes helt op.

3.1.3. 8.–10. klassetrin

Undervisningen på 8.–10. klassetrin bør især omfatte spørgsmål vedrørende den sociale side af sundhedsbegrebet samt oplysning om alkohol, medicin og andre stoffer, der behandles ud fra beskrivel-sen af sociale konsekvenser af brugen, li-gestillet med andre forhold med lignende konsekvenser (kriminalitet, arbejdsledig-hed etc.). Undervisning kan indgå blandt emnerne i samtidsorientering, idet denne del af samtidsorientering be-tragtes som et led i samfundets forebyg-gende bestræbelser med sigte på at un-derstøtte den enkeltes indsats.

3.2. Hoveddisposition

Sundhedslæren opbygges principielt om-kring organsystemer, deres arbejde og samarbejde, de skader, der kan ramme dem, samt den enkeltes og samfundets muligheder for at forebygge skadevirk-ninger.

Hoveddispositionen, som stofmæssigt fyldes mere og mere ud i overensstem-melse med elevernes alder, kan være:

Hud.

Regulering: Sanser, nervesystem, hormo-ner.

Bevægeapparat: Knogler, muskler, led.

Åndedræt.

Mad, fordøjelse, stofskifte.

Kredsløb.

Nydelsesmidler, alkohol, medicin, narko-tika.

Barnepleje.

3.3. Undervisningsstoffets fordeling på klassetrin

3.3.1. 1.–2. klassetrin

Der bør i fornødent omfang samarbejdes med:

skolelæge og/eller sundhedsplejerske
tandlæge og/eller dennes personale
(tandplejer).

Hud. Gennem forskellige former for ar-bejde og ved samtale behandles person-lig hygiejne, såsom hudens pleje og på-klædningens tilpasning til vejrforhol-dene.

Regulering. Efter en introduktion, måske som den anførte, kan nærmere samtale føre ind på enkle træk af sansernes brug og misbrug.

Åndedræt og kredsløb. Det er på dette alderstrin for tidligt at komme ind på en nærmere anatomisk-fysiologisk forklaring på åndedrættets funktion. Ved at måle åndedrættets hastighed før og efter løb kan eleverne få et indtryk af åndingens og kredsløbets betydning og deres tilpasning til forholdene. En efterfølgende samtale herom kan udvides efter klassens interessestade.

Mad, fordøjelse og stofskifte. Af dette store afsnit vil det sikkert kun være nødvendigt at beskæftige sig med tænderne. Stoffet kan centreres om mælketænderne og 6-årstanden. Der må arbejdes med kostens betydning for tændernes udvikling samt tændernes pleje, både den pleje, som eleven selv kan præstere, og den pleje, som tandlægen må stå for. Det er meget vigtigt, at behandlingen af stoffet skaber tryk over for tandlægen og dennes arbejde.

Alkohol- og narkotikaspørgsmål besvares på foranledning af samtale i klassen eller ved en aktuel situation.

3.3.2. 3.-7. klassetrin

Der bør i fornødent omfang samarbejdes med:

skolelæge og/eller sundhedsplejerske

tandlæge og/eller dennes personale (tandplejer).

Oversigten er så fyldig, at det enkelte skolevæsen og den enkelte skole kan vælge det stof, der i de givne klasser er velegnede til behandling.

Hud. Stoffet omfatter hudens pleje med omtale af transpiration og deraf følgende krav om renlighed. Også gennem-

gang af fodpleje i almindelighed bør medtages.

Infektioner og deres behandling omfatter f. eks. betændelse og fodsvamp, men også lopper, lus og fnat.

På visse tidspunkter i pubertetsalderen føler børnene sig meget generet af deres udseende, så også denne problemstilling bør diskuteres.

Regulering. Sansernes funktion belyses bedst gennem forsøg med efterfølgende samtale. Her kan blot henvises til hudsansernes forskellige påvirkninger, øjnernes afstandsbedømmelse, ørernes retningsbestemmelse og muskelsansens anvendelsesmuligheder. Nervesystemets funktion kan bl. a. illustreres gennem undersøgelse af refleksbevægelser og reaktionshastigheder ved lyd- og lyspåvirkning. Hormonernes funktion belyses ved samtale om deres regulering af vækst, kønsudvikling og stofskifte.

Bevægeapparat. Samspillet mellem muskler, sener og knogler undersøges og diskuteres. Samtale om eller anden undersøgelse af arbejdsstillinger og bevægeapparatets vedligeholdelse gennem træning.

Åndedræt. Med åndings ventil undersøges ind- og udåndingsluftens indhold af kuldioxid. Efter samtale om iltens betydning for legemet og måling af åndingsfrekvensen før og efter løb diskuteres åndingens fysiologi. Herudover kan hals- og lungeinfektioner gøres til genstand for nærmere behandling.

Mad, fordøjelse og stofskifte. Om ernæringslære, levnedsmiddellære, kostlære, hygiejne og risikomomenter henvises til undervisningsvejledningen »Hjemkundskab«, 1975, s. 14-15.

Som supplement til arbejdet i hjemkundskab kan biologilæreren nærmere behandle fordøjelseskanalens anatomi og fysiologi. Dersom skolen kan gennemføre spirometerforsøg, kan disse danne udgangspunkt for behandling af stofskiftet.

Kredsløbet. Efter måling af pulsfrekvensen før og efter løb er der mulighed for nærmere anatomisk-fysiologisk behandling af kredsløbssystemet. Herunder belyses hjertebanken og sting i siden.

Nydelsesmidler, alkohol, medicin, narkotika. Orientering om nydelsesmidler, alkohol, medicin og narkotika skal påbegyndes senest på 6. klassetrin. Undervisningen bør omfatte forskellige former for brug og anvendelse af stofferne. Det er vigtigt at afbalancere undervisningens behandling af de fysiske, psykiske og sociale skadevirkninger af et ikke-medicinsk brug af misbrugsstofferne.

Undervisningen bør sammenholdes med elevernes undervisning i biologi; det er f. eks. naturligt at behandle tobak i forbindelse med både kredsløb, lunger og mave-tarmkanal. Under omtale af rusmidler er det vigtigt at behandle både den milde virkning, rusen, samt den alvorlige, forgiftningen, ligesom den kortsigtede og langsigtede virkning bør omtales.

Barnepleje. Der henvises til undervisningsvejledningen »Barnepleje«, 1976.

3.3.3. 8.-10. klassetrin

Emnene er ordnet efter samme principper som foran, og der er således ikke foretaget nogen prioritering. Det er ikke forudsat, at oversigten overalt skal følges i sin helhed, men det må dog pointeres, at den kun kan tåle en delvis beskæ-

ring, hvis skolen skal opfylde intentionerne i formålsbeskrivelsen. Ved valg af et stof er det nødvendigt, at der tages hensyn til lokale forhold.

Hud. Emnet omfatter hudens betydning for temperaturregulering såvel i almindelighed som ved sygdom. Herunder overvejes påklædningens betydning for hudens funktion, ligesom boligens temperatur og ventilation må diskuteres.

I forbindelse med behandlingen af hudens afsondringer omtales både for kraftig transpiration og talgafsondring samt hårpleje.

Under angreb på huden omtales specielt filipenser og deres behandling ligesom forsømt og overdreven solbadning bør gøres til genstand for samtale.

Regulering. Hørelse og hørebrevær behandles, så der kan opstå forståelse såvel for den høreskadede som for omgivelserne, ligesom samfundets indsats drøftes.

I forbindelse med behandlingen af støjens fysiologiske og mentale virkninger, diskuteres støjforurening og dens bekæmpelse i hjem, på arbejdsplads, i trafik og i naturen.

Dersom skolen har en lydmåler, kan man måle lydintensiteten forskellige steder og derved bedre få forståelse af støjforurening.

Synet og synsbevær behandles i forbindelse med briller og solbriller hos unge og ældre, ligesom samfundets indsats, specielt over for blinde, vurderes. Opfattelse af lysstyrke hos unge og ældre diskuteres, og samtalen kan evt. suppleres ved måling af lysintensitet.

I forbindelse med behandlingen af lugtesansen inddrages miljøproblemer som luftforurening og lugt. Nervesystemets

fysiologi behandles, så det sættes i relation både til det enkelte menneske personligt og til forholdet mellem den enkelte og samfundet.

Som emner i forbindelse med det enkelte *menneske* kan nævnes:

Rødmen i ansigtet. Søvn – specielt drømmesøvn – REM-søvn (rapid-eye-movement).

Psyko-somatiske sygdomme og stress samt hvile og rekreation.

I forbindelse med *den enkelte og samfundet* kan nævnes:

Reaktionshastighed og trafik.

Samfundet og psykisk syge (dårlige nerver, neuroser, psykoser).

Hormonernes funktion behandles i forbindelse med sættelse af arbejdet på tidligere klassetrin.

Bevægeapparat. Arbejdet med emnet må omfatte:

Brug og vedligeholdelse af bevægeapparatet. Herunder idræt/kondi og samfundets indsats for at skaffe træningsmuligheder.

Misbrug af bevægeapparatet. Herunder forkerte arbejdsstillinger indflydelse på knogler, led, brusk, sener, muskler. Endvidere samfundets indsats for at forebygge sygdomme i bevægeapparatet.

Åndedræt. Der arbejdes med:

Luftforureningens fysiologiske og mentale virkninger samt med åndedræt og forurening.

Dersom skolen har måleudstyr til luft-

forureningsundersøgelse, kan der arbejdes med dette, og der bliver herigennem bedre mulighed for at skaffe forståelse for bekæmpelse af luftforurening.

Sygdomme i åndedrætsorganerne behandles både i medicinsk og social betydning. Heri ligger, at både hjemmets og arbejdspladsens indretning, ventilation og opvarmning inddrages i diskussionen.

Mad, fordøjelse og stofskifte kan behandles ud fra følgende emner:

Økonomi – forbrug og fødevarerproduktion.

Miljøproblemer.

Kredsløb. Der arbejdes med kredsløbet og dets sygdomme i forbindelse med motion, ernæring og forurening.

Alkohol og narkotika m. m. Brugerne af alkohol og andre misbrugsstoffer og deres fordeling i samfundet. De sociale konsekvenser af ubehersket brug af stofferne. Alkohols virkning på hjernen ved vedvarende brug. Behandling af de af stofferne (herunder alkohol) fremkaldte skader. De alkohol- eller stofskadedes tilbagevenden til samfundet.

Barnets fysiske, psykiske og sociale udvikling. Der henvises til undervisningsvejledningen »Barnepleje«, 1976. Herudover drøftes barnets følelsesmæssige, intellektuelle og sociale udvikling og i den forbindelse forholdet mellem forældre og børn. Daginstitutionerne og deres opgaver bør nævnes.

Vejledende forslag til læseplan

Undervisningsministeriets vejledning af 30. april 1976.

Formålet med undervisningen

(Undervisningsministeriets bekendtgørelse af 27. november 1975 om undervisning i visse emner som led i folkeskolens obligatoriske fag, § 13).

»Formålet med undervisningen er, at eleverne erhverver viden om de grundlæggende forudsætninger for menneskets sundhed og almene trivsel og et særligt kendskab til udbredte nydelses- og rusmidler og disses skadelige virkninger.

Stk. 2. Det skal tilstræbes, at eleverne bliver fortrolige med deres egne muligheder for at forebygge sygdomme og for at undgå brug eller misbrug af nydelses- og rusmidler, og at de bliver bekendt med samfundets muligheder for at bidrage hertil.

Stk. 3. Undervisningen skal medvirke til, at eleverne får forståelse for betydningen af fysisk og psykisk sundhed, herunder for de problemer, der er knyttet til misbrug af nydelses- og rusmidler.«

Undervisningens placering

(Jfr. undervisningsministeriets bekendtgørelse af 27. november 1975 om undervisningen i visse emner som led i folkeskolens obligatoriske fag, § 15).

(1.) Der henvises til undervisningsplanens afsnit ...

eller:

(2.) Der henvises til de bestemmelser, der er fastsat herom af skolenævnet i henhold til undervisningsplanen.

Undervisningens indhold

1.–2. klassestrin

Undervisningen skal sigte imod, at eleverne erhverver viden om deres krop og om sansernes funktion. Det tilstræbes, at eleverne får forståelse for betydningen af kroppens pleje.

Der arbejdes med følgende delelmer:

- Huden og påklædningen.
- Sanserne.
- Åndedrættet.
- Tændernes udvikling og pleje.
- Kredsløbet.
- Andre delelmer kan indgå i undervisningen.

3.–7. klassestrin

Undervisningen skal sigte imod, at eleverne erhverver viden om de grundlæggende forudsætninger for menneskets fysiske, psykiske og sociale trivsel, samt at de får forståelse for betydningen heraf.

Der arbejdes med følgende delelmer:

- Huden og dens pleje, herunder infektioner.

- Påklædningen.
- Sansernes og nervesystemets funktion.
- Bevægeapparatets brug og misbrug, herunder arbejdsstillinger.
- Åndedrættets funktion.
- Mad, fordøjelse og stofskifte.
- Kredsløbets funktion.
- Konditionens betydning for helbred og velbefindende.
- Nydelsesmidler, alkohol, medicin og narkotika.
- Barnepleje.
- Andre delempner kan indgå i undervisningen.

8.-10. klassetrin

Undervisningen skal sigte imod, at eleverne erhverver viden om og forståelse for sundhedens betydning for det enkelte menneske og for samspillet mellem mennesker.

Der arbejdes med følgende delempner:

- Legemets funktion og sundhed i forbindelse med forholdene i hjemmet og på arbejdspladsen.
- Fritiden.
- Alkohol og narkotika i fysisk, psykisk og social belysning.
- Barnets fysiske, psykiske og sociale udvikling.
- Andre delempner kan indgå i undervisningen.

Undervisningsvejledning for folkeskolen

Hidtil udkommet

1. Dansk
2. Fremmedsprog
3. Undervisningsmidler
4. 1.-2. klasseserier
5. Idræt
6. Formning
7. Sløjd
8. Håndarbejde
9. Hjemkundskab
10. Musik
11. Geografi
12. Biologi
13. Kristendomskundskab
17. Færdselslære
20. Sundhedslære
21. Maskinskrivning
24. Filmkundskab

Under forberedelse

- Klasselærerfunktionen
- Børnehaveklasser
- Historie
- Samtidsorientering
- Regning/matematik
- Fysik/kemi
- Fotolære
- Drama
- Motorlære
- Arbejdskundskab
- Elektronik
- Barnepleje
- Fremmede religioner og andre livs-
anskuelser
- Uddannelses- og erhvervsorientering

Med hensyn til *seksualoplysning* henvises til »Vejledning om seksualoplysning i folkeskolen«, Folkeskolens Læseplansudvalg 1971.

Vedrørende spørgsmål om *undervisningslokalers* udformning og indretning henvises til »Projekteringsgrundlag for folkeskoler«, Folkeskolens Byggeudvalg 1973.

Un. 08,07-251

ISBN 87-503-1979-5